γενομένην ἐργασίαν καὶ νὰ λάβῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σαφῆ ἰδέαν τῆς ἀποκαλυφθείσης θαυμαστῆς ψηφιδωτῆς εἰκόνος καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῆς.

Ἐκ πολλῶν καὶ βασίμων κριτηρίων χρονολογεῖ τοῦτο ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ 10ου αἰῶνος (986-994). Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ βυζαντινὰ ψηφιδωτὰ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 7ου αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 11ου ἀντιπροσωπεύονται μέχρι τοῦδε μὲ ἐλάχιστα καὶ κυρίως ἐπαρχιακὰ δείγματα, τὸ νέον μωσαϊκὸν τῆς ἁγίας Σοφίας θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐξελίξεως τῶν βυζαντινῶν ψηφιδωτῶν διὰ τὸν 10ον αἰῶνα, ὅπως καὶ τὸ μωσαϊκὸν τοῦ Χριστοῦ ἄνωθεν τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος, τὸ δημοσιευθὲν εἰς τὸ πρῶτον τεῦχος, διὰ τὸν 9ον αἰῶνα. Ἐν παραρτήματι προστίθεται λεπτομερέστατος ἀπολογισμὸς τῶν χρωμάτων καὶ ἐξαντλητικὴ καταμέτρησις τῶν μεγεθῶν τῶν προσώπων καὶ τῶν ἀντικειμένων μέχρι τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν των.

Ἔγχρωμος πίναξ ὅστις θὰ ἔδιδεν εἰς ἡμᾶς πλήρη ἐντύπωσιν τῶν ἁρμονιῶν τῶν χρωμάτων, ἀφέθη διὰ νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ μέλλον ν' ἐπακολουθήσῃ συνολικὸν ἔργον τῶν μωσαϊκῶν τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

«*Ἀσματικὴ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Ὀρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας, συντεθεῖσα μὲν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ ἔτει σωτηρίῳ 1904 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου* ***Προηγουμένου Χρυσοστόμου Δαυριώτου, τοῦ Μαδυτίου,*** *Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγκριθεῖσα, νῦν πρῶτον δ' ἐκδιδομένη ἀναλώμασιν, ἐπιστασίᾳ τε καὶ ἐπεξεργασίᾳ* ***Σοφοκλέους Ἀβρ. Χουδαβερδόγλου Θεοδότου, τοῦ Τυανέως,*** *ἰσοβίου ἐπιτίμου Προέδρου τῶν Τυανέων, Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου «Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ», Ἐπιτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Ἀνωτάτου Ἰταλικοῦ Στενογραφικοῦ Ἰνστιτούτου, Ἱππότου τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος κλπ. Μετὰ προλεγομένων καὶ σημειώσεων τοῦ Ἐκδότου. Ἀθήνησιν ,αφλς'. Σελ. 34.*

Τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου, ὅπερ ὁ ἐκδότης, πατρώζων υἱὸς ἀφιεροῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν σεπτῶν γονέων αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς μητρὸς μάμμης, προτάσσονται ἐν σελ. 5-12 σοφὰ ὄντως προλεγόμενα, ἐν οἷς ἐν γλώσσῃ Ἑλληνικῇ, καθαρᾷ, ὁμαλῇ, ἀπταίστῳ καὶ ἀμέμπτῳ ὁμολογουμένως, ὁ ἐκδότης ἐκτίθησι τὴν ἄθλησιν τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ὀρέστου τοῦ ἰατροῦ καὶ ἐκ προγόνων Χριστιανοῦ, μαρτυρήσαντος ἐπὶ τοῦ παρανόμου καὶ τυραννικωτάτου Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ ὠμοτάτου Γαλερίου, Καίσαρος τῆς

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
22/09/2024 13:17:45 EEST - 3.147.65.51

Ἀνατολῆς. Ὁ ἐκδότης ἐν τῇ διορατικότητι αὐτοῦ δὲν διεῖδε μόνον τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν καὶ τὰ χάσματα, ἅτινα ὑπάρχουσιν «ἐν ταῖς εἰς μνήμην τῶν Ἁγίων ψαλλομέναις ἀκολουθίαις», ἀλλὰ καὶ τὴν εἰς πολλοὺς Ἁγίους ἔλλειψιν Ἀκολουθιῶν, ἐνῷ εἰς ἄλλους ὑπάρχουσι διπλαῖ καὶ τριπλαῖ τοιαῦται, ὡς καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐν πολλαῖς «δοξαστικῶν, προσομοίων, ἀπολυτικίων, κοντακίων, ἐξαποστειλαρίων καὶ τροπαρίων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀκροστιχίδος, ἐνῷ ἐν ἄλλαις ὑπάρχουσι παρεντεθειμένα τροπάρια ἀλλοιοῦντα ταύτην». Καὶ πῶς νὰ μὴ ὑπάρχωσι τὰ χάσματα καὶ κενά, ἀφοῦ ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἠθέλησεν ἵνα ἀναθῇ τὴν ἐκκάθαρσιν αὐτῶν καὶ διόρθωσιν εἰς πολυμελῆ ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην οὐχ ἁπλῶς ἐκ λογίων, ἀλλ' ἐκ λογίων ἐμπείρων τῆς τε Ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως καὶ μετρικῆς καὶ τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἀλλ' ἀφῆκε τὴν ἐκτύπωσιν ὅλων τῶν λειτουργικῶν βιβλίων εἰς ἐπιχειρηματίας λαϊκούς, οἵτινες ἐξετύπουν καὶ ἐκτυποῦσιν ἔτι καὶ νῦν αὐτὰ πρὸς ἴδιον ὑλικὸν μόνον ὄφελος, καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκονται εἰς τὴν κατάστασιν, ἣν περιγράφει ὁ ἐκδότης; Ἀπὸ δὲ τῆς μετρικῆς ἀπόψεως καὶ προσθήκης λέξεων ξένων ὅλως πρός τε τὴν ἔννοιαν καὶ τὸ μέτρον καὶ ἀνορθογραφιῶν εἰς ἔτι χείρονα;

Ἐν τοῖς Προλεγομένοις ὑπάρχουσιν ἐκκλησιαστικαὶ λεπτομερεῖς εἰδήσεις ἄγνωστοι τέως καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικογράφους, οἱ ὁποῖοι παραλείπουσιν, ὡς ἐκ τούτου, τὴν ἀναγραφὴν αὐτῶν ἐν ταῖς ἱστορίαις αὐτῶν.

Ἡ 4η ὑποσημείωσις ἰδίᾳ παρέχει τοῖς φιλίστορσι λίαν σπουδαίας ἱστορικὰς εἰδήσεις οἷαι ἡ περὶ τῶν ἐν Τυάνοις ἱπποφορβείων καὶ τῆς αὐτόθι ἀκμασάσης στενογραφικῆς σχολῆς. Καὶ ὁ κατάλογος δὲ τῶν τριάκοντα καὶ ἑνὸς ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν τῶν Τυάνων, τῶν ἀπὸ τοῦ 325 μέχρι τοῦ 1928 ἀκμασάντων, ἐστὶ πολύτιμος.

Αἱ δὲ παραπομπαὶ εἰς τὴν Παρακλητικήν, τὸ Τριῴδιον καὶ τὰ Μηναῖα πολλὴν παρέχουσιν εὐκολίαν τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἱεροψάλταις.

Οἱ Τυανεῖς εἶναι λίαν εὐτυχεῖς ἔχοντες συμπολίτας τοσούτους Ἁγίους, καὶ δὴ τὸν Ἅγιον Ὀρέστην τὸν ἰαματικόν, τὸν Ἅγιον Γεώργιον τὸν Τροπαιοφόρον, τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Ἅγιον Θεοδόσιον τὸν κοινοβιάρχην, τὸν Ἅγιον Λογγῖνον τὸν Ἑκατόνταρχον, τὸν Ἅγιον Ἀγαθόδωρον, τὸν Ἅγιον Οὔαρον καὶ ἄλλους. Ἡ παράθεσις δὲ τῶν συντόμων Συναξαρίων καὶ τῶν ἐκτενῶν βιογραφιῶν τοῦ Ἁγίου Ὀρέστου ἐκ διαφόρων κωδίκων Ἑλληνικῶν μέν, ἀλλ' ἐν ξέναις Βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων, καὶ ἐκ λωποδυσίας προελθόντων, περιτράνως δείκνυσι τὴν πολυγλωσσίαν καὶ τὴν πολυμάθειαν δι' ὧν ὁ ἐκδότης ἐπλούτισε σπουδαίως τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀτρύτους κόπους οὓς κατέβαλε πρὸς περισυλλογὴν αὐτῶν καὶ ταξιθέτησιν.

Καὶ πόσα ἄλλα δὲν μανθάνει ὁ φιλίστωρ ἀναγνώστης ἐκ τῶν Προλεγομένων αὐτῶν, ἐν οἷς παρεντίθενται τὰ ἱστορικὰ ταῦτα γεγονότα, καὶ δὴ καὶ

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
22/09/2024 13:17:45 EEST - 3.147.65.51

ἐκ τῶν ὑποσημειώσεων, ἐξ ὧν μανθάνομεν καὶ ὅτι ἐν Τυάνοις σῴζεται ἔτι καὶ νῦν «σχεδὸν ἀσινὲς τὸ μέγα τῆς πόλεως ὑδραγωγεῖον» ὅπερ ἦν κτίσμα Σωτῆρος καὶ Θεοδότου, στήλη τις ρυθμοῦ δωρικοῦ, ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, ἀνάγλυφα καὶ ἄλλα ἐρείπια, μαρτυροῦντα τὸν ἐκεῖ σπαρέντα ἀπὸ 2400 περίπου ἐτῶν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν, ἔνθα ὑπῆρχε καὶ τὸ Ἱερὸν Ἀσβαμαίου ἢ Ὁρκίου Διός. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ἡ Μητρόπολις Τυάνων ὑπῆρχεν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Δ' αἰῶνος[1], ἀφοῦ ὁ πρῶτος αὐτῶν Ἐπίσκοπος Εὐψύχιος ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῷ 325, καὶ μετὰ διαφόρους μεταλλαγὰς ὑπήχθη τὸ δεύτερον ὑπὸ τὸν Ἰκονίου, ὑφ' ὃν καὶ μεθ' οὗ τέλεον ἐξέλιπεν, ἅτε τοῦ ποιμενάρχου αὐτῶν ἀειμνήστου Προκοπίου Λαζαρίδου τοῦ Τυανέως σφαγιασθέντος ὑπὸ τῶν ἀγρίων Τούρκων, τῶν δὲ πληθυσμῶν αὐτῶν καὶ ἐν γένει τῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκριζωθέντων ἐκ τῆς πατρῴας γῆς, ἣν κατῴκουν ἀπὸ εἴκοσι καὶ τεσσάρων αἰώνων, καὶ ἤδη διασπαρέντων ἀνὰ τὴν νέαν Ἑλλάδα, ὁπόθεν οἱ πρόγονοι αὐτῶν εἶχον ὁρμηθῆ καὶ ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ὁ ἀείμνηστος ποιητὴς καὶ μελῳδὸς τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας τοῦ Ἁγίου Ὀρέστου Προηγούμενος Χρυσόστομος Λαυριώτης[2] ἐχειρίζετο ἄριστα τὸν κάλαμον, κατεῖχε τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λόγιος Ἁγιορείτης, εἶχε δὲ καὶ τὸ τάλαντον τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ τοῦ μουσουργοῦ καὶ μελῳδοῦ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ᾀσματικῆς ταύτης Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, ἣν διακρίνει ἡ συμμετρία καὶ ἡ γλαφυρότης, ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη εὐσέβεια καὶ ἡ ἔνθερμος Πίστις εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεόν. Ἡ μεγάλη αὕτη διάνοια ἐπέπρωτο ἵνα ἀνοσίως δολοφονηθῇ ἐν αὐτῷ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ὑπὸ ἀνοσίων καὶ ἀσυνειδήτων ρασοφόρων.

Τῆς ἀκολουθίας ταύτης, ἣν δικαίως ἐπῄνεσεν ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριος Χρυσόστομος, (σελ. 319-320 τῆς «Ἐκκλησίας» 3 Ὀκτωβρίου 1936, ἀρ. 39-40) ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Βενιαμὶν ἐποιήσατο χρῆσιν τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1936, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Ἁγίου, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, ὁ δὲ σοφὸς καὶ πολυμαθέστατος Ἴβηρ λόγιος Σάλβα Βαρδιδζὲ μετέφρασεν εἰς γλαφυροὺς στίχους ἐν Ἰβηρικῇ γλώσσῃ τὸν «Οἶκον» τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου.

† ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΤΕΝΑΣ
Προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Βρασοβοῦ.

---

[1] Τὰ Τύανα, πατρὶς Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, Ἀπολλωνίου φιλοσόφου τοῦ νεωτέρου, Φίλωνος τοῦ Γεωμέτρου, τοῦ Χρυσίππου καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Διογένους ὑφίσταντο ἀπὸ 2110 ἐτῶν συνοικισθέντα τῷ 174 π. Χ. ὑφ' Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλέως τῆς Καππαδοκίας Ἀριαράθου Ε' τοῦ Εὐσεβοῦς.

[2] Αἱ ἐν τέλει τῆς ἀκολουθίας τέσσαρες πρόσθετοι σελίδες αἱ περιλαμβάνουσαι τὰ ἰδιόμελα αὐτῆς ἐμουσουργήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Χρυσοστόμου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
22/09/2024 13:17:45 EEST - 3.147.65.51